

เครือข่ายธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทยขอเรียกร้องให้ประเทศลาวสืบสวนเรื่องเขื่อนเซเปียน-เซินน้อยและ เรียกร้องให้ประเทศไทยแสดงความรับผิดชอบเช่นกัน

19 สิงหาคม พ.ศ.2561 กรุงเทพฯ – เครือข่ายธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย (เครือข่ายฯ) ขอเรียกร้องให้รัฐบาลลาวจัดให้มีการสืบสวนสอบสวนถึงเรื่องการพังทลายของเขื่อนในโครงการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำ เซเปียน-เซินน้อยอย่างทันที่ โดยโปร่งใสและมีความเป็นอิสระ และลดอุปสรรคต่างๆที่จะขัดขวางการสอบสวนหรือการชดเชยเหล่านั้น นอกเหนือจากนั้น บริษัท ผู้ลงทุน และรัฐบาลไทยควรร่วมกันออกมาตรการป้องกันและรักษาเพื่อที่จะแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ที่ประสบภัยอย่างทันที่ อนึ่ง ในขณะที่รัฐบาลไทยกำลังอยู่ในขั้นตอนกระบวนการร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน รัฐบาลไทยควรที่จะแสดงให้เห็นถึงความมุ่งมั่นที่จะทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อปัญหาในตักฎหมายแก่ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้ที่ประกอบกิจการในต่างแดนที่ทำให้เกิดการละเมิดทางสิทธิมนุษยชน

เมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ.2561 ได้เกิดความผิดพลาดขึ้นแก่หนึ่งในเขื่อนในโครงการสร้างเขื่อนผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังน้ำ เซเปียน-เซินน้อย แขวงอัตตะปือ ซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของประเทศลาวทำให้เกิดน้ำท่วมอย่างฉับพลันใน 13 โครงการโรงงานไฟฟ้าพลังงานน้ำ 410 เมกะวัตต์นี้ ได้ถูกสร้างขึ้นโดยบริษัทไฟฟ้า เซเปียน-เซินน้อย จำกัด ประเทศลาว โดยมีผู้ถือหุ้นได้แก่ สองบริษัทจากประเทศเกาหลีใต้ เอสเค เอ็นจีเนียริ่ง แอนด์ คอนสตรัคชั่น คอมปะนี ลิมิเต็ด และโคเรียเวสเทิร์น เพาเวอร์ คอมปะนี ลิมิเต็ดบมจ.ผลิตฟาราซูโพลิติงและลาว โพลิติงสเตท เอ็นเตอร์ไพรส์ โดยธนาคารในไทยได้ลงทุนไป70% บริษัท จากข้อตกลงไฟฟ้า เซเปียน-เซินน้อย จำกัดจะทำการส่งไฟฟ้า กว่า90% มายังไทยโดยข้อตกลงกับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) ซึ่งเป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจของไทย

โครงการนี้ได้สร้างความกังวลใจให้แก่กลุ่มองค์กรนอกภาครัฐและชุมชนตลอดมาในหลายขั้นตอน¹ ตั้งแต่การริเริ่มก่อตั้งโดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาโครงการ เช่นการละเว้นซึ่งการปรึกษาหารือสาธารณะ การทำการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่ไม่รัดกุม การละเว้นการวิเคราะห์ผลกระทบข้ามแดน และความไม่สอดคล้องตามมาตรฐานสิ่งแวดล้อมนานาชาติและมาตรการการป้องกันทางสังคม ความกังวลนี้ยังรวมถึงผลกระทบของการย้ายถิ่นฐานของชุมชนที่พักอาศัยอยู่ ณ บริเวณโครงการด้วย

แม้ว่าบริษัทต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการจะได้กล่าวอ้างถึงวิบัติภัยฝนที่ตกหนักเป็นเหตุผลที่เขื่อนพังทลาย เพื่อที่จะพยายามทำให้เรื่องนี้กลายเป็นภัยธรรมชาติ รัฐมนตรีของประเทศลาวได้กล่าวว่า การก่อสร้างที่ไม่ดีทำให้เกิดความเสียหายในครั้งนี้ และภาคธุรกิจต้องออกมาแสดงความรับผิดชอบต่อผู้ประสบภัย

อย่างไรก็ตาม ชุมชนท้องถิ่นและกลุ่มอื่นได้ออกมาเปิดเผยความจริงของสถานการณ์และความเดือดร้อนของพวกเขาในสื่อออนไลน์ “ณ ขณะนี้เสียงของผู้ที่ประสบภัยกำลังเพิ่มมากขึ้นและพวกเขาก็มีความกลัวว่าจะเผยแพร่ข้อมูลถึงสถานการณ์ในความเป็นจริงบนภาคพื้นเพื่อที่โลกจะได้รับรู้ในข้อเท็จจริงและไม่ลืมพวกเขา”เอมีลี ประดิจิต ผู้ก่อตั้งและผู้อำนวยการมูลนิธิมานุษยา กล่าว

“การที่รัฐบาลลาวพยายามที่จะควบคุมข้อมูลที่เผยแพร่ออกไปในเรื่องของเขื่อนที่พังทลายขัดกับผลของการทบทวนที่จัดทำโดยผู้เชี่ยวชาญจากสหประชาชาติ ณ เดือน กรกฎาคม 2561 ที่เกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติของรัฐบาลลาวซึ่งมีภาระผูกพันทางกฎหมายภายใต้กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง โดยผู้เชี่ยวชาญของสหประชาชาติได้ออกมาเรียกร้องให้รัฐบาลลาวส่งเสริมการแสดงความเห็นของสื่อและให้การรับประกันว่าการปฏิบัติงานของสื่อจะไม่ตกอยู่ภายใต้ “การเซ็นเซอร์” เอมีลีกล่าวเสริม

¹ <https://www.internationalrivers.org/blogs/294/xe-pian%E2%80%9393xe-namnoy-affected-people-want-consultation-before-construction>

รัฐบาลลาวได้ตอบโต้ในเรื่องของการสืบสวนที่ช้า โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา สองชุด ได้แก่คณะกรรมการที่มีหน้าที่สืบสวนสาเหตุการพังทลายของเขื่อนและอีกคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อเสาะหาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องรับผิดชอบ รัฐบาลยังได้ระงับการพิจารณาในการลงทุนแห่งใหม่ในโครงการพลังงานน้ำเพื่อที่จะทบทวนแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพลังงานน้ำ

เครือข่ายฯ มีความยินดีกับขั้นตอนต่างๆที่รัฐบาลลาวได้ดำเนินการไปแล้ว แต่ยังคงมีความกังวลในเรื่องของความน่าเชื่อถือในคณะกรรมการที่จัดตั้งขึ้นมาโดยรัฐบาล ผู้ซึ่งเป็นคนอนุญาตให้ก่อสร้างโครงการนี้ “รัฐบาลและหน่วยงานในลาว ควรทำให้มั่นใจได้ว่า มีการเข้าถึงการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพด้วยขบวนการที่มีความเป็นอิสระ มีความโปร่งใสและเข้าถึงได้โดยควรมีการเยียวยาในรูปแบบของค่าชดเชย การทำให้คืนรูปแบบเดิม หรือการฟื้นฟูจากภัยอันตรายที่เกิดขึ้นกับวิถีชีวิตและสิ่งแวดล้อมของผู้ประสพภัยความต้องการของชุมชนและความสูญเสียของพวกเขาจะต้องเป็นจุดศูนย์กลางเสมอเพื่อการเยียวยาที่มีประสิทธิภาพ”เอมีลีกล่าว ทั้งนี้เอมีลี ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญที่รัฐบาลลาวควรจะเรียนรู้จากความผิดพลาดในครั้งนี้ เพื่อที่จะดำเนินการเร่งด่วนที่จะก่อตั้งโครงสร้างในการรับมือหรือการต้อนรับผู้เสียหายที่เป็นอิสระในครั้งต่อไป

นอกเหนือไปจากหน่วยงานในลาว ภาคส่วนทางธุรกิจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการนี้ยังมีความรับผิดชอบที่เกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนในเหตุการณ์เขื่อนพังทลายในครั้งนี้ ตามหลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนโดยหลักการนี้เป็นหลักการที่เป็นที่ยอมรับจากทั่วโลกเกี่ยวกับกรอบความเกี่ยวข้องของสิทธิมนุษยชนในภาคธุรกิจ หลักการนี้ได้วางหลักไว้ว่า รัฐบาลในประเทศที่มีภาคธุรกิจตั้งอยู่จะต้องสร้างมาตรการเพื่อที่จะทำให้มั่นใจได้ว่าภาคธุรกิจจะเคารพในหลักสิทธิมนุษยชน รัฐบาลไทยมีส่วนรับผิดชอบในกรณีเขื่อนพังทลายของเขื่อนเขื่อนน้อยเพราะว่าผู้ที่ลงทุนนั้นคือธนาคารไทยและมีความรับผิดชอบในการละเมิดสิทธิมนุษยชนข้ามแดน

อาจารย์ไชยณรงค์ เศรษฐเชื้อ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ผู้ซึ่งได้ทำการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของโครงการสร้างเขื่อนต่อชุมชนชี้แจงว่าในขณะนี้รัฐบาลไทยกำลังทำการร่างแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน เพื่อที่จะสร้างความมั่นใจว่าบริษัทไทยและนักธุรกิจไทยที่ลงทุนในต่างประเทศจะไม่กระทำการละเมิดสิทธิมนุษยชน อ.ไชยณรงค์กล่าวว่า “แผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในครั้งนี้จะเกิดประสิทธิภาพ ถ้าในแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนจะได้รับการตั้งความตั้งใจอย่างแน่วแน่ของรัฐบาลที่จะพัฒนาและนำกฎหมายมาใช้เพื่อให้บริษัทไทยและผู้ลงทุนมีการตรวจสอบให้เกิดความโปร่งใสในการดำเนินการตามกรอบสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้รวมถึงการทำการประเมินผลกระทบทางสิทธิมนุษยชนกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งในและนอกประเทศ ทั้งนี้กฎหมายนี้จะต้องระบุถึงความผิดทางอาญาที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดจากธุรกิจข้ามชาติที่ดำเนินการโดยคนไทยด้วย”

หลักการชี้แนะของสหประชาชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนระบุว่า รัฐบาลจะต้องมีมาตรการที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนโดยภาคส่วนที่รัฐเป็นเจ้าของ และกฟผ.ก็เป็นหนึ่งในนั้น กฟผ. จึงควรจะเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการป้องกันดังกล่าว “กฟผ. ควรที่จะยกเลิกสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับบริษัทไฟฟ้า เซเปียน เซน่าน้อย จำกัดหรือระงับสัญญาไปจนกว่าจะมีการชดเชยที่มีประสิทธิภาพเกิดขึ้น” อาจารย์ดิเรก เหมนคร ผู้นำชุมชนชาวบ้านสงขลา-ปัตตานีที่ต่อต้านโรงไฟฟ้าถ่านหินกล่าวว่า “ประเทศไทยจะต้องเลิกการพึ่งพาพลังงานที่นำเข้าและเดินหน้าเพื่อหาวิธีการสร้างพลังงานอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและต้องเคารพสิทธิมนุษยชนด้วย” เขาเน้นย้ำ โดยในขณะเดียวกันชุมชนของเขาก็กำลังพยายามที่จะลอบบี้เพื่อที่จะให้หยุดการก่อสร้างโรงงานไฟฟ้าถ่านหินเทพา

“ประเทศเรามีพลังงานไฟฟ้าที่เพียงพอแล้ว เราไม่มีความจำเป็นที่จะต้องซื้อไฟฟ้าเพิ่มเติมจากประเทศอื่นหรือสร้างโรงไฟฟ้าเพิ่มเติม” อาจารย์ดิเรกกล่าวเพิ่ม “รัฐบาลไทยและภาคเอกชน รวมถึงชุมชนควรหันมาร่วมมือกันเพื่อพัฒนาแผนการดำเนินงานที่จะนำการใช้พลังงานทดแทนหรือพลังงานสะอาดมาใช้แทน”

ดังนั้น เครือข่ายฯ จึงขอเรียกร้องให้บริษัท รัฐบาลรวมถึงผู้ลงทุนเรียนรู้อะไรจากความผิดพลาดของภาคส่วนต่างๆที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเขื่อนเซเปียน-เซินน้อยในครั้งนี้อย่างยิ่งในการต่อไปที่จะต้องพิจารณาถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสิทธิมนุษยชนอย่างสูงสุดก่อน ผลประโยชน์อื่นใด

หากมีข้อสงสัยกรุณาติดต่อ

ภาษาอังกฤษ: มาร์ค ทากูบ ที่ปรึกษาด้านสื่อและการสื่อสาร มูลนิธิมานุษยะ

+66 (0) 81-452-6329, marc@manushyafoundation.org

ภาษาไทย: พรปวีณ์ ปิตียนต์ นักวิจัยสิทธิมนุษยชนในไทย มูลนิธิมานุษยะ

+66 (0) 80-235-9270, pompavee@manushyafoundation.org

เครือข่ายธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย

เครือข่ายธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทยเป็นเครือข่ายที่เป็นการรวบรวมกันของหลายภาคส่วน อาทิ เช่น นักปกป้องสิทธิมนุษยชน ผู้นำชุมชน นักวิจัย นักวิชาการ และองค์กรนอกภาครัฐจากระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับภูมิภาค โดยทุกภาคส่วนได้ร่วมมือกันเพื่อที่จะทำให้เกิดความมั่นใจว่าชุมชนท้องถิ่นจะเป็นเสาหลักในการเป็นผู้นำทางด้านธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย เครือข่ายฯ จะมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา การพูดคุยและ ติดตามความตั้งใจของรัฐบาลไทยในเรื่องธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าร่วมในการพัฒนาและติดตามแผนปฏิบัติการแห่งชาติว่าด้วยธุรกิจกับสิทธิมนุษยชน ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับเครือข่ายฯและบทบาทหน้าที่ โปรดดูเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.manushyafoundation.org/coalition-building-workshop-report>

มูลนิธิมานุษยะ

มูลนิธิมานุษยะเป็นมูลนิธิในภูมิภาคเอเชียที่ส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนเพื่อพัฒนาสิทธิมนุษยชน ความยุติธรรมทางสังคม และสันติภาพโดยขบวนการการมีส่วนร่วม การขับเคลื่อนและการสร้างความเข้มแข็งด้วยความกังวลที่มีมากขึ้นเรื่อยๆต่อธุรกิจและสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย ยุทธศาสตร์การใช้วิธีการจากฐานสู่ล่างขึ้นบนของมานุษยะเป็นหลักประกันว่าจะมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนจากขบวนการวิจัยที่อ้างอิงจากหลักฐานในชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาการประเมินผลระดับชาติในเรื่องของธุรกิจและสิทธิมนุษยชน และเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนด้วยการให้ความรู้เกี่ยวกับธุรกิจและสิทธิมนุษยชนโดยเครือข่ายธุรกิจกับสิทธิมนุษยชนแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นเครือข่ายที่หลอรวมชุมชน นักวิชาการ และผู้เชี่ยวชาญเข้าไว้ด้วยกัน

ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับมูลนิธิมานุษยะ โปรดดูเพิ่มเติมได้ที่ <https://www.manushyafoundation.org>

